

**Розробка уроку позакласного читання
за технологією розвитку критичного мислення учнів (3 клас)**

Підготувала:

вчитель початкових класів

Рівненського НВК №1

Фесюк Алла Євгенівна

**вчитель вищої категорії,
«старший вчитель»**

Тема. Буду я природі другом

“Ми у відповіді за тих, кого приручили”

Антуан де Сент – Екзюпері

Мета.

- ✓ Вчити учнів активно слухати художній текст, робити припущення, прогнозувати перебіг подій у творі та визначати головну думку твору.
- ✓ Розвивати навички розуміння оповідних текстів, зв'язне мовлення, навички критичного та творчого мислення.
- ✓ Виховувати співчутливе ставлення до чужої біди, чуйність, доброзичливість, уважність до тварин.

***Примітка.** Особливостями уроків читання та позакласного читання, побудованих на засадах критичного мислення, є:*

- у навчання включаються завдання, розв'язання яких потребує мислення вищого рівня;
- навчальний процес організовується як дослідження учнями певної теми або проблеми;
- результатом навчання є не засвоєння фактів чи чужих думок, а вироблення власних суджень;
- учні вмотивовані для обговорення проблем і здатні до співпраці.

Урок, побудований за технологією розвитку критичного мислення, має трьохфазну структуру: фаза актуалізації, фаза побудови знань, фаза консолідації.

Аналіз змісту уроку відповідно до його трьохфазної структури

Фаза актуалізації має на меті:

- ✓ актуалізувати («оживити») в пам'яті учнів уже наявні знання (діти розповідали, що їм відомо про життя котів (застосувала метод «Мікрофон»), аналізували прочитані літературні казки за читацьким щоденником ;
- ✓ зосередити увагу учнів на темі (застосувала ІКТ, презентацію, що супроводжувала розповідь вчителя, учні прорекламували книги з бібліотеки на задану тему);
- ✓ встановити мету та завдання навчання.

Фаза **побудови знань** відбувається в основній частині уроку й має на меті:

- ✓ порівняти очікування учнів із тим, що вивчається; (застосувала метод «Припущення на основі запропонованих слів»: робота в міні групі, інсценізація своєї історії);
- ✓ переглянути очікування та висловити нові (під час читання нового тексту використано метод «Спрямоване слухання та міркування»: *учні слухають твір і роблять припущення стосовно того, про що буде йти мова в тексті далі. Учитель просить школярів час від часу звіряти свої припущення з текстом твору і висловлювати нові припущення*);
- ✓ зробити висновки й узагальнення матеріалу;
- ✓ поєднати зміст уроку з особистим досвідом учня.

Фаза **консолідації** має на меті:

- ✓ узагальнити основні ідеї;
- ✓ обмінятися думками;
- ✓ виявити особисте ставлення.

На цьому етапі було використано метод «Спільного обговорення» (кожна група виконувала певні завдання, систематизуючи почуте, при цьому використала різні форми роботи: відтворення почутого за сюжетними малюнками; характеристика героїв методом «Асоціативний кущ», складання сенкану, робота з прислів'ями).

Підсумок уроку проведений у вигляді інсценізації. А свої висновки діти зробили за допомогою методу «Незакінчене речення».

Конспект уроку за технологією розвитку критичного мислення учнів (3 клас)

Тема. Буду я природі другом

“Ми у відповіді за тих, кого приручили”.

Антуан де Сент – Екзюпері

Мета:

- ✓ Вчити учнів активно слухати художній текст, робити припущення, прогнозувати перебіг подій у творі та визначати головну думку твору.
- ✓ Розвивати навички розуміння оповідних текстів, зв'язне мовлення, навички критичного та творчого мислення.
- ✓ Виховувати співчутливе ставлення до чужої біди, чуйність, доброзичливість, уважність до тварин.

Обладнання: презентація, мікрофон, тема і план уроку, сюжетні малюнки, декорації і маски для інсценізації, текст З.Жук і Т.Богача «Казка про Чорного Котика», завдання групам.

Хід уроку

I. Колективна підготовка до сприймання теми, роздуми над прочитаним.

(супровід – презентація)

Вчитель . Щоб вибрати тему сьогоднішнього уроку, мені допоміг випадок. Ідучи додому я відчула чийсь погляд, озирнулася і не втрималася від погляду глибоких, пронизливих очей. Я зупинилася і... завмерла. Пригадався вірш, який глибоко закарбувався в моїй пам'яті:

КОШЕНЯ

За вікном дотлівала осінь,
П'ярко пахло зів'ялим листям,
Хизувалась калина намистом,
І сивіли на вербах коси.
Приповзло під наші ворота
Кошенятко чорняве, маленьке,
Хвостик куций, а лапки сіренькі,
Смужка біла й тонка біля рота.
Кошеня, мабуть, хтось образив
Або вигнав із теплої печі,
Увібрало голівку в плечі,
А в очах до людей відраза.
Любий котику, ніжне створіння,
Чом же люди такі байдужі?
Дош мив придорожнє каміння,
Падолист топив листя в калюжі.

Воно має бути моїм! Цей носик, ці вушка, ці оченята. Хто це чи що це? Кохання з першого погляду? Мрія мого життя? Чарівний сон, який нарешті здійснився? Ні! Це - кошеня. Таке маленьке і безмежно красиве. Я хочу його собі! - Навіщо? - Та так - для себе, "для душі" чи для дитини.

Література, яку ви читали на сьогоднішній урок не тільки збагатила ваші знання, а й зачепила ваше дитяче добре серце. Чи не так?

Давайте ознайомимося із планом нашої роботи **(на дошці вивішую план)**.

1. Робота з виставкою книг.

Книги, які ви принесли на сьогоднішній урок, я поділила на дві групи. Чому?

- науково – пізнавальна література (вчить людину зрозуміти багато цікавого і робить незрозуміле зрозумілим. Людина пізнає багато наук завдяки науково-пізнавальній літературі)
- художня література (вона вчить нас бути милосердними, добрими, знати, що зло завжди буде наказане, а добро - це вічне поняття. Художня література вчить людину любити Батьківщину, рідне місто, природу.)

2. Аналіз прочитаного.

Вчитель. Про кого ви дізнавалися з науково – пізнавальної літератури? (про kota).
(Реклама прочитаної л – ри). Кореспондент журналу «Все про тварин» хоче взяти у вас інтерв'ю .

Метод «Мікрофон».

Підготовлений учень пропонує учням будь-який предмет, який виконує роль уявного мікрофона. Надає слово тільки тому, хто отримує «мікрофон».

Кореспондент. Я, кореспондент журналу «Все про тварин», хочу задати вам декілька запитань.

Запитання.

1. Коли і де було приручено кішок? (стародавні Єгиптяни, що жили у Північній Африці, приручили дикого kota 5 тисяч років тому).
2. Як єгиптяни ставилися до кішок? (У Єгипті кішка була недоторканою, на її честь влаштовувалися багатолюдні свята, будувалися храми, їм приносилися жертви).
3. А як люди у Європі відносилися до котів? (Ручні кішки з'явилися після 1000 року. Європейці вважали, що в кішці сидить диявольський дух, тому котів жорстоко переслідували).
4. А як ви ставитися до котів? (зараз кіт – улюблена домашня тварина).
5. Чи може кішка бачити у темряві? (може, вона бачить у 6 разів краще, ніж людина).
6. Чи розрізняють кішки кольори? (ні, бо вони полюють уночі, коли розрізняти кольори не потрібно).
7. Чому у kota світяться очі? (це віддзеркалення очима світла, що виходить від якогось іншого джерела, наприклад, автомобільних фар або Місяця).
8. Навіщо кішці вуса? (вони допомагають їй полювати, торкаючись до оточуючих предметів).
9. Чому кішка так часто вмивається? (щоб злизати не тільки бруд, а саме головне власний запах, щоб kota не відчули під час полювання).

Вчитель. Хто був головним героєм в прочитаній літературі? (кіт)

- 1) Реклама прочитаної худ. л-ри.
- 2) Робота з читацьким щоденником:
Автор, назва твору.
Що вразило, який висновок зробили?
Покажіть ілюстрації до творів.
Хто склав загадку, віршик про котика?

II. Доповнення, уточнення читацького досвіду дітей.

Метод «Припущення на основі запропонованих слів».

Учитель. А тепер я хочу, щоб ви подумали про п'ять героїв казки, з якою ми сьогодні познайомимося: *самотнього брудного котика, димар пекарні, веселі горобці, здивована тава, дочка пекаря.*

Окрема група повинні були придумати свою історію, в якій були б усі 5 елементів. Давайте їх послухаємо.

(Виступ учнів)

Пригоди котика Мурчика

(історія, складена учнями)

Одного літнього ранку котик Мурчик, як завжди, подався у пошуках їжі. Виліз він на дах пекарні, щоб полювати на горобців. З появою котика горобчики стали стурбовані:

- Не зачіпай нас! Для чого ти полюєш на нас? Що ми тобі поганого зробили?
- Та поганого нічого, але так їсти хочеться, аж животик скрутило.
- А ти зазирни у димар пекарні, може там щось смачненьке знайдеш.

Котик вискочив на димар, а звідти розносяться різні аромати ванілі, шоколаду, кориці, молока. Наш Мурчик аж сп'янів від цих запахів і впав у димар. Ледь вибрався, такий брудний, змучений та все ще голодний. Аж тут звідки не візьмись здивована гава. Ох і любить вона поглузувати з когось:

- Та невже це наш Мурчик – Голубчик! І що ж з тобою трапилося цього разу?
- Добре тобі, ти літати вмієш, а мені довелося з брудного димаря вишкрябуватися. Всю сажу на себе зібрав.
- А чого ти туди поліз?
- Хотілося запашною пампушкою поласувати, я ще сьогодні нічого не їв.
- Ну ти і кумедний. Хіба пампушки в димарі шукають? Ти краще біжи до дочки пекаря, підлестись, хвостиком покрути, жалібно помуркоти, Вона тварин любить, може і нагодує тебе.

Так наш Мурчик і зробив. Підбіг до дочки пекаря, почав тертися об її ніжки та жалібно муркотіти.

- Ой, який ти брудненький, звідки ж ти взявся? Та ще й напевно голодний?

А котик почав ще більше муркотіти та підлещуватись, показуючи, що він дійсно голодний.

- Давай я тебе спочатку помию, а тоді нагодую.

Котик із задоволенням пішов купатися, бо знав, що після цього йому дадуть їсти.

- Ось бачиш, який ти тепер гарненький, чистенький, Пригощайся молочком, але давай ми з тобою домовимося. Я тебе буду годувати, а ти нам на пекарні – мишей ганяти.

Так вони і подружилися. Відтоді котик Мурчик ловить непрошений гостей, а дочка пекаря частує його.

Вчитель. Чи схожа ваша інсценізація на сюжет казки? Перевіримо?

Метод «Спрямоване слухання та міркування»

Словникова робота:

Не повів вусом – не звертав ніякої уваги, залишався зовні цілком байдужим.

Роблять рейвах - безладно розкидають предмети, речі.

Зоя Жук, Тарас Богач
Казка про Чорного Котика

Колись на світі зовсім не було чорних котів. Білі, руді, попелясті, смугасті, плямисті, навіть кольору кави з молоком були, а от чорних – жоднісінького.

Одного зимового вечора, коли з неба падав холодними клаптями мокрий сніг, а студений вітер пронизував до кісток, ішов собі містом самотній котик. Важко сказати, якої барви він був – його, колись пухнаста, шубка зовсім змокла та забруднилася. Бідоласі здавалося, що в нього змерзли не тільки лапи, але навіть кінчики вусів. Найдужче малому хотілося знайти теплий куточок і зігрітися. Проте це був зовсім самотній кіт, який не мав ні затишного кубельця, ні турботливої господині.

Отак блукав бідака міськими дахами, аж доки побачив димар пекарні. Дим із нього вже не йшов, бо робочий день скінчився – і пекар, і всі його помічники розійшлися по домівках, натомість линуло тепло та хлібні пахощі. Змучений котик заскочив у димар і, притулившись до ще гарячого комина, згорнувся клубочком. Так він зігрівся і заснув.

А в ранці, перше ніж у пекарні розтопили в печі, щоб, як і щодня, пекти хліб і булочки, котик вискочив із димаря на дах. За ніч він добре відпочив, відігрівся, його шерстка знову була пухнаста... проте зовсім-зовсім чорна.

- Дивіться, дивіться! Чорний кіт! – весело цвірінчали горобці. – Ото дивина!

- Справді, чорний! – здивувалася гава. – Агов, друже, чи ти сьогодні не забув умитися?

Котик спершу не зрозумів, про кого йдеться, потім оглядів себе та здивувався, проте й вусом не повів – узявся старанно вмиватися. Але хутро все одно лишалося чорним. "Ох і замастився я!" – зітхнув котик. Проте цієї ночі малому знову довелося ночувати в димарі, рятуючись від холоду, і наступної ночі теж...

Перша зупинка

Запитання.

1. Де грівся самотній котик?
2. Хто і чому насміхалися з котика?
3. Від чого котик сумно зітхав?
4. Пофантазуйте, яким буде продовження цієї історії.

А потім він заприятелював із пекаревою дочкою, оселився в пекарні, стеріг її від мишей, за що кожного ранку діставав мисочку молока. "Ти справжній господар, Вуглику! З тобою в нас миші не роблять рейваху!" – казала дівчинка, пестячи kota за вушком. Його шерсть так довіку й лишилося чорним, і в усіх його діток також, але Вуглик тим уже ніколи не журився.

Друга зупинка

Запитання.

1. Чи збулися хоч якісь ваші припущення?
2. З ким подружився котик?
3. За що він отримував молоко?
4. Яку кличку отримав і чому?
5. Чому Вуглика вже не засмучував чорний колір?
6. Але давайте пригадаємо історію, яку ви вигадали на початку уроку. Чи є між ними схожість?
 - *Насміхалася тата.*
 - *Подружився з дочкою пекаря.*
 - *Отримував їжу за те, що ловив мишей.*

III. Консолідація знань

Метод «Спільного обговорення»

Робота в групах

1 група.

Відтворити зміст казки за допомогою сюжетних малюнків. Придумати заголовки до кожної частини тексту:

1. Самотній котик.
2. Насмішки.
3. Вуглик – господар.

2 група:

Характеристика героїв. Метод «Асоціативний куш»

Із запропонованих слів вибрати ті, що характеризують котика. Пояснити свій вибір.

Чистий, забруднений, старий, маленький, самотній, бездушний, вдячний, голодний, ситий, веселий, засмучений, щасливий.

КОТИК

3 група:

Характеристика героїв. Метод «Асоціативний куш»

Із запропонованих слів вибрати ті, що характеризують дівчинку. Пояснити свій вибір.

Зла, добра, товариська, уперта, чуйна, зла, груба, щира.

ДІВЧИНКА

4 група

Скласти сенкан про Чорного котика.

Наприклад:

Котик

Засмучений, чорний

Забруднився, грівся, приятелював
Ловив мишей у пекарні
Вуглик

5 група

Вибрати прислів'я, що стане висновком до казки.

- Добре роби – добре й буде.
- Доброму завжди добре.
- Не одяг красить людину, а добрі діла.

Вчитель. А на завершення уроку я запросила кішечок домашніх і бездомних. Давайте ми їх послухаємо. А допоможе мені знову кореспондент журналу «Все про тварин».

Інтерв'ю

К. – Доброго дня! Представтесь, будь ласка.

Д. – Мене звуть Сільва.

Б. – А мене кличуть по різному. Хто – Чорнушкою, хто – просто кицька.

К. – Скажіть, будь ласка, де ви живете?

Д. – Я живу у затишній квартирі, маю улюблене крісло, в якому сплю, а під кріслом заховані мої іграшки.

Б. – А я живу де прийдеться. Іноді вдається відшукати тепленький куточок у підвалі. Але й доводиться мокнути під дощем, спати на холоді – просто неба.

К. – А чим ви харчуєтесь?

Д. – Моя господиня дає мені молочко, сметану, рибку, м'ясо, купує різний корм.

Б. – О, добре, якщо вдається зловити мишку, або відшукати залишки їжі біля смітника – то буде чудовий обід.

Кошеня жалібно плаче

Кошеня. Мені сумно, мені страшно й холодно самому!

В мене нема мами, і немає дому...

К. - Ой, це хто тут? – Кошенятко... Звідки ти, малеча?

Де твій дім? Де твоя мама? Вже надворі вечір...

(Бездомна кішка гладить котеня)

Виходить дівчинка і хлопчик:

Дівчинка. Може візьмемо його до себе додому?

Хлопчик. Та навіщо він нам здався?

Не чіпай, не треба!

А ну, брись! А то забрудниш мій костюм новенький!

Воно все якесь брудне, і ще, може хворе!

Дівчинка.

Хай там що, а я від смерті кошеня врятую.

Принесу його додому, вмию, нагокую.

Вкрию котика тепленько і заколисаю.

А щоб він лежав тихенько, пісню заспіваю.

К. – Можливо у вас є прохання до дітей?

Б. – Кожного дня і кожную хвилинку
Оберігайте всяку звіринку.

Д. – Тільки добра їм потрібно бажати

І намагатись не ображати.

Кошеня. Право живих на життя поважайте,

З вдячністю працю тварин зустрічайте.

Разом. Хай кожна зустріч несе відкриття:

Ціннішого в світі нема, ніж життя!

Вчитель. Тому я хочу вас попросити: перш ніж заводити вдома тваринку, добре подумайте, чи зможете ви за ними доглядати.

Підсумок. Метод «Незавершене речення»:(вивішую)

Після сьогоднішнього уроку:

- Я ніколи не ображу...
- Я буду піклуватися ...
- Я завжди буду пам'ятати ...

IV. Домашнє завдання.

Оголошення теми наступного уроку позакласного читання, робота з рекомендаційним плакатом в «Куточку читача».